

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Conivgio Doctrina

Wigand, Johann

Jhenæ

VD16 W 2745

De Advlterio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36207

DIVORTII.

Porrò pie & grauius à Paulo dictum est. Nubatur modo ut in Domino. Permittit quidem uxori, marito defuncto, coniugium cum alio uero, Sed uult, ut in Domino hoc fiat, hoc est, in timore & inuocatione Dei, ne impijs aut Idololatrijs sese iungat, Sed pium maritum exspectat, ne sese in periculum animæ coniiciat, sicut filie & filij huius seculi, magis pulchritudinem, robur corporis, voluptates, opes, dignitates spectant & ambiunt in matrimonijs, quam pietatem. Deinde sine dubio, & honestatis leges uult Paulus coniuges, extincto uita socio, sequi, ut aliquod saltem tempus luctus obseruetur, cuius uel genti uisatum, ne priusquam coniunx in sepulchro frigerit, ut uulgo dicitur, cum alio fiat consociatio atq; commixtio. Non autem habet illud tempus luctus, certas metas aut leges, ideo nullius conscientia est grauanda, si propter casus graues, citius cogatur sibi de coniuge, honesto tamen modo, prospicere, quam sit quorundam consuetudo. Ad minimum tamen semestre, aut quadrantem anni, differri nouum matrimonium decet.

DE ADULTERIO.

Differunt supra, fornicationes, incestus, adulteria. Stupra sunt, quæ uirginibus, aut uidijs

DE CONIUG.

Quis inferuntur. Fornicationes, quae cum solus
quidem personis, sed inhonestis sunt. Incestus,
qui committuntur cum ijs, qui sanguine aut affi-
nitate nimis propinquo gradu iuncti sunt.

Adulterium verò est, quando coniunx,
vivente conjugè, suum corpus alteri, siue libera,
siue iuncta matrimonio communicat. Nam re-
spectu coniugis, est adulteriū verum, ac fedum,
etiā si respectu libera vel in honesta, sit stuprum
vel fornicatio.

Notandum autem & hoc est, in sacris li-
teris frequenter vocabulum fornicationis, etiā
adulterium complecti.

Porro adulterium duplex est, aliud est
manifestum, vel per se, vel per indicationem &
probationem luculentam. Aliud est occultum &
obscurum.

In manifestis & notorijs Adulterijs, faci-
lior est diiunctio iuxta legem divinam. In adul-
terijs autem occultis, inquirende sunt probatio-
nes, vel per testes, vel per alias indicationes, quae
vite in iudicio examinata, rem istam turpem
sufficiens probent. Suspiciones quidam caecae
sunt, ut dicitur. Sed videndum tamen est, quae
aliquam

DIVORTII.

aliquam habeant causam, qua non? Nec sine li-
quidissimis & sufficientissimis probationibus, fas
est pronunciare. Solet præterea ipse Deus, cuius-
modi impuros nebulones, licet aliquandiu sua
scelera contegere omnia astucia & improbitate
studeant, tandem reuelare atq; confundere, ac
innocentem partem vindicare.

Deinde verò aliud est adulterium malici-
osum, aliud est coactum. Maliciosum est, quan-
do sua voluntate exorbitant Coniuges sine sobrijs,
sive ebrijs, quacung; occasione. Coactum est,
quando vi in expugnationibus ciuitatum, aut
in captiuitatibus, aut alijs grassationibus, hone-
sta marona stupratur præter suam voluntatem
& consensum, sicut Tarquinius, Lucretiam re-
luctantem oppressisse scribitur.

Aliud quoq; est, quando utriq; coniuges,
vinculum coniugij ruperunt, seseq; polluerunt
adulterijs. aliud quando iantum una persona
coniugij, fœdus conjugale violauit.

Item aliud est quando scelestus maritus
uxorem prostituuit, aut maliciosa desertione, in-
firmo vasculo peccandi occasionem præbuit.

Item considerandum est, an postquam de
adulterio

DE CONIUG.

adulterio pars innocens rescindit, coniugale iterum cum adultero conuixerit, an non? Non eiusmodi rerum circumstantia, sententiam iudicij vel exasperant, vel mitigant.

Ratio iudicij.

Si pars innocens non queritur in iudicio, Ecclesia non separat tales coniuges sua sponte, adultero tamen sine adultera, si res manifesta sit, coram Ecclesia poenitentiam imponit, idq; propter hasce causas, primum ut extet vox diuina, talia flagicia reprehendens & damnans. Deinde ut Ecclesia reconcilietur, a qua semet ipsum, suo ipsius tunc scelere excommunicarat. Tertio, ut scandalum datum publice tollatur. Quarto, ut Ecclesia pro ipso preces faciat, & gaudeat de peccatore agente poenitentiam. Quinto, ut alij hac disciplina Ecclesiastica commonescunt, a similibus peccatis absterreantur.

Poenitentia vero ratio talis hodie, in rellit constitutis Ecclesijs obseruatur, ut peccator primum privatim diligenter insitutus de peccato, de fide in Christum, de vita emendatione, in congregatione Ecclesia, quando frequens populo, conciones & publica sacra sunt, coram altari sistatur, ubi audiente cetera Ecclesia, adulter &

ministr
suum a
a Deo
tum? a
an pete
hac Ec
singula
clesiam
bus die
nem Ec
grauem
di pecc
cum als
S
querim
quid p
concili
ximi, a
prestan
aig, obl
erga no
ra pecc
sericor
Imbec
datione
stano.
vium
tum v

DIVO RTIIS.

ministro verbi Dei interrogatur, an peccatum suum agnoscat & deploret? an petat remissionem à Deo? an deprecetur scandalum Ecclesie datum? an promittat seriam vitam emendationem? an petat absolutionem in nomine Christi coram hac Ecclesia? Accepta deinde responsione ad singula ista capita, Minister verbi hortatur Ecclesiam, ut pro isto peccatore preces faciant, quibus dicitur, eum clara voce recipit in communionem Ecclesie, atq; à peccato absoluit, & addit gravem commonesactionem, ut Ecclesia eiusmodi peccata vitet. Tandem peccator siue solus, siue cum alijs, Testamento Domini fruatur.

Sin verò pars innocens, ad iudicium referre querimoniam de coniugis adulterio, ac potest quando probare, primum tentatur via quedam reconciliatio, fundamenta eius sunt, dilectio proximi, qua cum alijs, tum in primis coniugibus prestanda est, & complectitur condonationem atq; obliuionem iniuriarum. Exemplum Dei erga nos, qui quotidie nobis, & plura & maiora peccata condonat. Vox Christi est, Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Imbecillitas humana, lucrifactio persona emendationem sanctè promittentis. Coniugij cohonestatio. Præmia qua Deus ijs, qui lenitate tali vivunt, retribuit. Omnium piorum & honestorum vota, & tanta mansuetudinis prædicatio.

Dein

DE CONIUG.

Deinde verò, si reconciliatio nullus lo-
cus conceditur, vel etiam non speratur serua-
tione partis rea, iudex claris verbis causam
diuorij denunciat, & iuxta Christi vocem, in-
nocentem partem à Coniugio nocentis penitus ab-
soluit eiq; innocenti facit potestatem, cum alio
matrimonium legitime contrahendi, Nocentem
verò condemnat, ac prohibet ei Coniugium in
penam, eo quidem loco, more Ecclesia.

Norma ac fundamentum huius separati-
onis, est vox Christi. Matth. 5. Omnis, qui di-
miserit uxorem suam, excepta fornicationis cau-
sa, facit eam mœchant. Ergo propter adulteri-
um, in iudicio legitimo probatum, licitum est
facere diuorium iudicis sententia.

Cause autem cur adulteria dissoluant coni-
ugia, ista sunt.

Quia adulter sua sponte se ex communi
iugo exoluit, & fœdus coniugale violat.

Quia suum corpus à coniuge auellit, &
alijs communicat.

Quia semet occidit eo ipso, quia in suppli-
cium capitale sese coniecit.

Quia

DIVORTIIS.

Quia typum coniugij sceleratè deformat.

*Quia Christus Deus censuit, adulteria dis-
solvèrè matrimonia, vii dictum, Matth. 5.*

*Magistratus verò politico, actio illa Ec-
clesiastica nihil praeiudicat. Nam ille etiam sua
sponte, ratione sui officij, in adulteros adulteras-
que inquirere debet, factaq; legitima inquisitione,
legitimè damnare ac punire. Est autem divina
constitutio, ut adulterium perpetrantes, ultimo
supplicio afficiantur, iuxta legem Deut. 22. Si
dormiserit vir cum uxore alterius, uterq; morietur,
id est, adulter & adultera, & auferes ma-
lum de medio Israël. Item Leuit. 20. Et hanc
ob causam in Veteri Testamento, de separatione
adulterij causa nihil dicitur, quia morte reos sus-
tulerunt. Si igitur Magistratus suo rectè fun-
gatur officio, nihil opus est separatione alia, quia
morte liberatur innocens persona. Sin ille con-
nuet aut lenius punit, Ecclesiasticum tamen iudi-
cium, adulteris irrogari necesse est.*

*Plurima porrò honesta gentes, adulteria
sunt abominata, & conuictos de hoc scelere capi-
tali supplicio sustulerunt.*

In op.

DE CONIUG.

In oppressis violentia, siquidem violentia manifeste probata fuerit, & in iure adhiberi oportere, res ipsa docet. Eisi enim p[er]sona amissio, grauius malum est, quam si c[on]iugis, aut brachium vxori resectum esset, tamen v[er]o p[ro]p[ri]a & humanus consideret, vxorem contra violentiam suam, tali ac tanto damno affectam, non. Sed variant circumstantia rerum, ideo ad p[ro]u[er]bia & prudentes iudices, definitiones iusta in eiusmodi perplexitatibus, referende sunt.

Si porro viri, coniuges de adulterijs conuicti fuerint, non sit separatio, sed viri, si Magistratus vii merentur, eos non punit, reconciliatio imponitur, ac neutri conceditur aliud matrimonium contrahendi. Ratio est, quia viri, sunt rei. Iudicia autem legitima innocentijs subueniunt, nocentes vero panis debitis subiiciunt.

Nec prostituentibus, aut euidentem causam praeberentibus coniugi ad adulterium, permittitur cum alia persona in Coniugio viuendi. Imo Magistratus quoque, tales punire tenentur.

Nec separationem fieri conuenit, ubi innocens comperto aliterius adulterio, iterum coniugaliter cum coniuge cohabitauit. Nam ea re

DIVORTIIS.

ante sese reconciliauit, denique pristinum Coniugij vinculum confirmavit.

Sed in eiusmodi causis, variant circumstantia plurimum, uti diximus, ideo sententia quoque non possunt regulis certis comprehendi. Verum pii ac prudentes iudices, pro circumstantiarum varietate, sententias ad leges accommodant, nihilque contra conscientiam pronunciant.

DE DESERTIONE.

Desertio maliciosa (mutwillig/Item heimlich weglauffen) accuratam inquisitionem requirit, nempe:

Testes ex vicinis & honestis viris, qui asserere possint, desertorem nulla gravi causa adductum, deseruisse coniugem. Item personam desertam, recte & honeste sese gessisse.

Deserte persona sollicitudinem, que per se, aut per cognatos, quantum omnino possibile fuit, monuit desertorem, ut reuenteretur, memor sibi dei conjugalis, sibi tam sancte promissa.

Citationem legitimam vel à Consistorio vel Magistrate, vel pastore eius loci factam ac si de